

Asiantuntijalausunto: HE 99/2025 vp

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle

Loimu ry:n lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2026

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry kiittää jälleen mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto maatalousjaostolle valtion talousarviosta vuodelle 2026. Loimu ry:n jäseniin kuuluvat biotalous- ja luonnonvara-alojen akateemiset asiantuntijat, ja vuoden 2026 alusta Loimuun liittyvät myös maatalous- ja ruoka-alan akateemiset. Edustamamme alat voivat siis tuoda maallemme merkittävän mahdollisuuden tulevaisuuden menestykseen.

Lausumme valtion vuoden 2026 talousarviosta seuraavaa tärkeysjärjestyksessä:

Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (momentti 30.40.46)

Suomen metsäkeskuksella on keskeinen tehtävä maamme hyvinvoinnille ja taloudelle tärkeän kestävän metsätalouden edistämisessä ja metsänomistajien neuvonnassa. Siitä huolimatta metsäkeskus on rahoituksessa ajettu tilanteeseen, jossa syksyn 2023 muutosneuvottelujen seurauksena sen henkilöstömäärä väheni peräti 20 prosentilla vuoden 2023 tilanteesta. Metsäkeskus joutui luopumaan yksilöllisestä metsänomistajaneuvonnasta ja ympäristötukien valmistelusta, mikä on mainehaitta koko metsäalalle. Mikään muu organisaatio MMM:n hallinnonalalla ei ole joutunut näin rankkoihin ratkaisuihin, ja kuitenkin Suomen metsäkeskuksen työ liittyy kiinteästi maamme huoltovarmuuteen.

Vaikka metsäkeskuksen talous on raskaiden muutosneuvottelujen ja digi-investointien jälkeen tällä hetkellä tasapainossa, hallitusohjelman säästöjen ja lisäsäästövelvoitteiden jälkeen laskeva kehys uhkaa saattaa sen talouden uudelleen vaikeuksiin ja metsäkeskuksen uusiin muutosneuvotteluihin. Momentissa 30.40.46 Suomen metsäkeskukselle esitetään 41,074 miljoonan euron rahoitusta, joka on yli neljä miljoonaa euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden 2025 rahoitus lisäbudjetteineen. Ja leikkausten on suunniteltu jatkuvan seuraavan kolmen vuoden aikana.

Metsäkeskus on joutunut korvaamaan supistuvaa valtionapua hanketoiminnasta saadulla rahoilla. Hankerahalla saatu mm. digitoitua lainvalvontaa ja valtavirtaistettu ilmastokestävää ja luonnon monimuotoisuuden huomioivaa metsänhoitoa.

Tulossa olevien EU-säädösten toimeenpanot, erityisesti EU:n ennallistamisasetus, koskevat myös metsäkeskusta. Ennallistamisen kannalta tärkeää Helmi-ohjelmaa metsäkeskus joutuu toteuttamaan ilman siihen kohdennettua valtionapua. Samaan aikaan uutta metsätalouden kannustejärjestelmää koskeva Metka-laki ruuhkauttaa metsäkeskusta vähentyneen henkilöstön takia, sillä samaan aikaan uuden lain kanssa metsäkeskuksen pitää viedä loppuun vanhaa Kemera-lakia vuoden 2026 loppuun asti.

Suomen Metsäkeskus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa sopinut Kallio 2 -ohjelman käynnistämisestä, jossa metsävaratiedon keruuta tehostetaan ja tarkennetaan merkittävästi. Samalla siirrytään 9 vuoden inventointikierrosta 6 vuoden kiertoon. Tämä tehostaminen aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia Suomen metsäkeskukselle, kustannusten ollessa pysyvästi 3 M€/v suuruisia. Muun muassa EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää tarkempaa metsävaratiedon keruuta, johon päästää kuuden vuoden keilauskierrolla, mutta ei ilman lisärahoitusta metsäkeskuksen valtionapuun.

Loimu ry esittää, että edellä kerrotuin perustein momentille 30.40.46 tulisi osoittaa 3 miljoonaa euroa lisää Kallio 2 -ohjelman kustannuksiin. Korotuksen tulisi olla pysyvä, ja vuodesta 2027 eteenpäin suunnitelluista leikkauksista tulee luopua.

Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (momentti 30.64.50)

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät joutui supistuneen budjettirahoituksen takia jo ennen nykyhallituksen tekemiä säästöjä toteuttamaan syksyllä 2023 todella suuret muutosneuvottelut, joiden seurauksena julkisten hallintotehtävien vakinaisten asiantuntijoiden määrää vähennettiin useilla kymmenillä ja määräaikaisten työntekijöiden työsuhteita ei jatkettu, vaikka merkittävää osaa Metsähallituksen lakisääteisistä tehtävistä hoidettiin juuri määräaikaisten työntekijöiden työpanoksella. Vähennysten seurauksena suomalaisten hyvinvoinnille tärkeitä palveluja retkeilyalueilla ja lukumäärältään lisääntyneissä kansallispuistoissa on vähennetty huomattavasti sekä luontokeskuksia ja kansallisesti merkittäviä, mutta hoitoa vaativia kulttuuriperintökohteita sekä teiden hoitoa on karsittu.

Maa- ja metsätalousministeriön momentille 30.64.50 esitetään ensi vuodeksi 7,007 M€, kun kuluvaan vuoden 2025 budjettirahoitus on 7,795 M€. Budjettiesityksessä vähennystä kuluvaan vuoteen verrattuna olisi siis 788 000 €. Mainittakoon, että vielä vuonna 2020 momentin määräraha oli peräti 14,218 M€.

Momentille 30.64.50 myönnettävää määrärahaa voidaan käyttää mm. Helmi- ja Sotka- ja NOUSU-ohjelmien luonnonhoito- ja ennallistamistoimiin, ja EU:n ennallistamisasetuksen tulevat kansalliset tavoitteet tuovat merkittävää lisätyön tarvetta valtion metsiin. Tärkeä merkitys ennallistamisasetuksen toteuttamisessa on esimerkiksi Helmi-elinympäristöohjelmalla 2021–2030. Siksi nämä ohjelmat tarvitsevat lisärahoitusta vuodelle 2026. Luontopalvelut on itse ehdottanut JTS 2026–2029 esityksessään ensi vuodelle 10 miljoonan euron lisärahoitusta Helmi-ohjelman toteutukseen.

Momentille myönnettävää määrärahaa voi ohjeen mukaan käyttää EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen. Budjettirahoituksen vähentyminen on kuitenkin johtanut siihen, että Metsähallituksen on perusrahoituksellaan hoidettava myös lukuisten EU-projektien omavastuuosuudet.

Momentin 30.65.50 määrärahaa on tarkoitus käyttää myös luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien ja teiden korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen. Metsähallituksen hoitoon lakisääteisesti osoitetuissa

rakenteissa ja kulttuuriperintökohteissa on runsaasti korjausvelkaa, ja tilannetta ei helpota se, että sillä ei ole enää käytössään Rikosseuraamuslaitoksen vankityörahaa ja vankityövoimaa, jolla on hoidettu merkittävä osa etenkin eteläisen Suomen retkeilyinfrastruktura. Valtiovarainministeriön vetämässä STRAVA-työryhmässä arvioitiin vuonna 2023, että valtion kulttuurihistoriallisten ja kokonaisturvallisuuden kannalta strategisten kohteiden kunnostaminen vaatisi noin 75 miljoonan euron rahoituksen kertaluonteisiin korjaus- ja kunnostustoimiin ja lisäksi noin 4 miljoonan euron vuosittaista rahoitusta vähintään seuraavan kymmenen vuoden ajan.

Loimu ry:n mielestä ei ole oikein osoittaa lisästästöjä Metsähallituksen julkisille hallinto-tehtäville, joissa jo vuonna 2023 jouduttiin budjettileikkausten takia huomattaviin henkilöstövähennyksiin ja jolla on rahoituksen pienuuden takia vaikeuksia selvittää lakisääteisistä tehtävistään. Siksi esitämme momentille 30.64.50 tehdä pysyvä 2 miljoonan euron vuotuinen tasokorotus, jolloin taso olisi noin 9 M€.

Luonnonvarakeskus (momentti 30.01.05)

Luonnonvarakeskus (Luke) on keskeinen toimija ilmastonmuutoksen, luonnon monimuotoisuuden, ruokaturvan ja huoltovarmuuden tutkimuksessa. Tutkimus on myös hallitusohjelman mukaan tärkeää maamme menestykselle. Tutkimus tarvitsee vakautta ja riittävää perusrahoitusta. Nykyinen budjettirahoitus ei turvaa pitkäjänteisten seurantojen, tutkimusinfrastruktuurin ja kansainvälisesti arvokkaiden aikasarjojen jatkuvuutta ilman, että muuta tutkimustoimintaa joudutaan supistamaan.

Kuluvana vuonna 2025 Lukelle osoitettu valtion määräraha lisätalousarvioineen on 91,5 M€. Vuodelle 2026 esitetään 88,494 M€ eli yli kolme miljoonaa euroa vähemmän. Kuitenkin Luken kuluvan vuodenkin talousennuste osoittaa, että menot ylittävät ulkopuolisen rahoituksen ja budjettirahoituksen yhdistelmän niukasti ja kustannuspaineet kasvavat erityisesti henkilöstömenojen osalta. Aiemmin arvoitiin, että Luke selviäisi kuluvan vuoden ilman henkilöstövähennyksiä, mutta henkilötyövuosien määrä on laskenut tänä vuonna heinäkuuhun mennessä 21 henkilötyövuodella verrattuna edellisvuoteen, mikä kertoo resurssien kiristymisestä.

Luke rahoitti vuonna 2024 ulkopuolisella rahoituksella 47 % toiminnastaan, joten ulkopuolisen rahoituksen kehitys on tulevien vuosien rahoitustilanteen näkökulmasta erittäin suuressa roolissa. Valitettavasti ulkopuolisen rahoituksen näkymät heikentyvät, sillä esimerkiksi MMM + Makeran rahoitus puolittuu vuoden 2024 tasosta ja myös Suomen Akatemian rahoitus laskee. EU- ja aluerahoituksen kasvu paikkaa osin tätä, mutta kokonaisuutena ulkopuolinen rahoitus ei riitä kattamaan toimintaa ja vuoden 2026 ennuste näyttää jo selkeää notkahdusta. Perusrahoituksen tason valtion budjetissa tulisi olla myös sellainen, että ainakin ulkopuolisen rahoituksen vastinrahoitus on turvattu.

Luken rahoitustilannetta vaikuttaa tutkimuksen vaatima laaja toimipaikkaverkosto. Luken toimitiloista on toimistotiloja enää vain 9 %. Pääasiassa tilat ovat tutkimustoimintaan tarvittavia tiloja, joiden kehittäminen, peruskorjaustarpeet ja ylläpito on huomattavasti kalliimpaa kuin toimistotilojen. Pakollisten toimitilamenojen kasvu vaikeuttaa Luken taloutta tilanteessa, jossa menoja pitäisi pystyä sopeuttamaan leikattuihin kehyksiin.

Loimu ry esittää, että Luonnonvarakeskuksen määräraha momentilla 30.01.05 nostetaan 91,5 miljoonaan euroon eli vastaamaan kuluvan vuoden tasoa sekä luovutaan tuleville vuosille suunnitelluista leikkauksista.

Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (momentti 30.40.22)

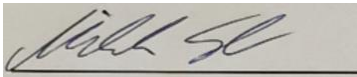
Momentin 30.40.22 määrärahalle on määritelty useita käyttökohteita, mutta tärkeimpiä niistä ovat mm. Kansallisen metsästrategian ja Suomen biotalousstrategian toimeenpanot. Molemmilla strategioilla haetaan lisää taloudellista menestystä maallemme, mikä on tärkeää valtion velkaantumiskehityksen pysäyttämiseksi. Hallitusohjelman mukaan Kansallinen metsästrategia 2035 toteutetaan kokonaan, ei vain osia siitä.

Momenttia on kuitenkin toistuvasti supistettu, ja siksi kuluvan vuoden 2025 alkuperäistä määrärahaa 5,964 M€ on jouduttu paikkaamaan huomattavalla 11,5 M€:n lisämäärärahalla. Vuodelle 2026 esitetty määräraha 5,268 M€ on erittäin pieni. Vuoden 2024 tilinpäätös oli 6,304 M€ ja vielä vuonna 2022 tälle momentille myönnettiin yhteensä lähes 32 M€.

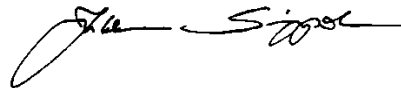
Loimu ry esittää, että momentille 30.40.22 lisätään strategioiden toimeenpanoon ja muihin kehittämishankkeisiin 500 000 euroa.

Helsingissä 30.9.2025

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry

Mikko Salo
Toiminnanjohtaja

Jukka Sippola
Neuvottelupäällikkö